

Aartsbisdom Utrecht
Maliebaan 40 3581 CR Utrecht
Postbus 14019 3508 SB Utrecht
Telefoon 030 – 2361570
E-mail: secretariaat@aartsbisdom.nl

Decreet tot onttrekking aan de goddelijke eredienst van de Sint Leonarduskerk te Oosterhout

WILLEM JACOBUS KARDINAAL EIJK

door de genade van God en de gunst van de Apostolische Stoel
Aartsbisschop van Utrecht

Gezien

het feit dat het bestuur van de R.-K. Parochie H. Maria Magdalena te Elst, Oosterhout en omgeving (hierna te noemen: het parochiebestuur) middels een brief d.d. 18 oktober 2024 aan ondergetekende een met redenen omkleed verzoek heeft voorgelegd om na 9 maart 2025 de Sint Leonarduskerk, gelegen aan het Dorpsstraat 16 te Oosterhout in Gelderland, aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

Overwegende

dat in de middeleeuwen in Oosterhout een kerk gebouwd werd, waarvan de oudst bekende schriftelijke vermelding rond het jaar 1200 gedateerd wordt en dat deze kerk in 1583 bestemd werd voor de protestantse eredienst;

dat de rooms-katholieken in Oosterhout sinds de Reformatie ter kerke gingen in schuilkerken in omliggende plaatsen en op kastelen met een katholieke kasteelheer, waaronder kasteel Oosterholt;

dat in 1796 een statie opgericht werd voor de katholieken in Oosterhout, Slijk-Ewijk en Lent, waarvan de H. Leonardus van Veghel, één van de martelaren van Gorcum, de patroon werd;

dat aanvankelijk gebruik gemaakt werd van een schuurkerk, die echter bij een dijkdoorbraak op 23 en 24 januari 1820 ernstig beschadigd raakte;

dat vervolgens besloten werd op een andere locatie, aan de Dorpsstraat, een nieuwe kerk te bouwen die gereed kwam in oktober 1822 en die bekostigd werd uit een schenking van koning Willem I;

dat de kerk van 1822 in 1855 verbouwd en uitgebreid werd;

dat in 1882 door de parochie van Oosterhout een orgel uit Castricum aangekocht werd dat gebouwd werd door Dirk Sjoerd Ypma en een oudere kern bevat en dat thans in de huidige Sint Leonarduskerk staat;

dat in 1930 de toenmalige kerk te Oosterhout te klein geworden was voor de parochie;

dat in 1932 de huidige Sint Leonarduskerk gebouwd werd volgens het ontwerp van architect Clemens Antonius Hardeman in traditioneel-expressionistische stijl als een pseudo-basilicaal

kerkgebouw, gekenmerkt door verspringende muur- en dakvlakken en voorzien van een portaal met drie deuren en een toren;

dat de Sint Leonarduskerk in augustus 1932 geconsacreerd werd door de toenmalige aartsbisschop van Utrecht mgr. Joannes Jansen;

dat het hoogaltaar, de preekstoel en de communiebanken ontworpen werden door Hans Mengelberg en dat de door Jan Toorop ontworpen balustrade van de preekstoel gesmeed werd door de Edelsmidse Brom;

dat het orgel in 1993 gerestaureerd werd en pijpwerk bevat dat deels meer dan 200 jaar oud is;

Voorts overwegende

dat de parochies van Driel, Elst, Indoornik, Herveld, Lent, Oosterhout en Valburg in 2008 gingen samenwerken onder de naam Parochieverband Overbetuwe en op 1 januari 2010 door een besluit van ondergetekende werden samengevoegd tot de R.-K. Parochie St. Benedictus;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team van de R.-K. Parochie St. Benedictus in 2009 het pastoraal beleidsplan “Zout en licht” ontwikkelden, dat bedoeld was voor de periode 2010-2015, maar dat dit pastoraal beleidsplan al in 2012 herzien moest worden vanwege toenemende ontkerkelijkheid zowel bij gezinnen als bij ouderen, alsmede door afname van de aantallen vrijwilligers, verkleining van het pastoraal team, alsmede vanwege zorgen over de financiële situatie van de parochie;

dat op 11 oktober 2012 een bijeenkomst van het parochiebestuur en het pastoraal team met de locatieraden en pastoraatsgroepen van de R.-K. Parochie St. Benedictus belegd werd waarin de afnemende betrokkenheid van parochianen, het gebrek aan vrijwilligers, de terugloop van de financiën en het afnemend aantal leden van het pastoraal team besproken werden;

dat in februari 2013 een nieuw pastoraal beleidsplan gepubliceerd werd onder de naam “Snoeien om te Bloeien”, waarin het parochiebestuur en het pastoraal team tot de conclusie kwamen dat zij geen andere weg zagen voor het voortbestaan van de R.-K. Parochie St. Benedictus dan concentratie van de liturgische vieringen op één locatie in de parochie, namelijk in het eucharistisch centrum in Elst, en de ontwikkeling van een programma-aanbod voor de gehele parochie dat gericht is op ontmoeting, bezinning en inkeer, in de locatie Heteren;

dat in het pastoraal beleidsplan “Snoeien om te Bloeien” terugtrekking uit 7 van de 8 locaties in de parochie binnen een periode van 3 jaar voorzien werd en dat de Sint Leonarduskerk te Oosterhout onttrokken zou worden aan de goddelijke eredienst per september 2016;

dat in het voorjaar van 2013 het parochiebestuur en het pastoraal team gesprekken gevoerd hebben met de parochianen in de locaties om duidelijk te maken wat dit pastoraal beleidsplan voor de betreffende locaties zou gaan betekenen en dat het parochiebestuur en pastoraal team in deze gesprekken geconfronteerd werden met veel protest tegen het pastoraal beleidsplan;

dat het beleidsplan tussen eind 2013 en begin 2015 twee keer bijgesteld is en de tijdsplanning van de kerksluitingen losgelaten is en dat bestuurlijke en pastorale criteria ontwikkeld zijn voor de beoordeling van de vitaliteit van locaties en dat jaarlijks in iedere locatie aan de hand van deze criteria de vitaliteit besproken werd;

dat op 1 januari 2018 door een besluit van ondergetekende de R.-K. Parochie St. Benedictus is samengevoegd met de R.-K. Parochie De Levensbron, die beschikte over kerken in Angeren, Bommel, Doornenburg, Gendt, Haalderen, Huissen-Stad en Huissen-Zand en dat de gefuseerde parochie de naam R.-K. Parochie H. Maria Magdalena kreeg;

dat het beleid van de nieuwe R.-K. Parochie H. Maria Magdalena voor de periode 2018-2020 verwoord werd in het pastoraal beleidsplan ‘Ankerplaats bieden’;

dat aan de hand van de bestuurlijke en pastorale criteria voor de beoordeling van de vitaliteit van de locaties jaarlijks in iedere locatie van de R.-K. Parochie H. Maria Magdalena de vitaliteit van de betreffende locatie besproken wordt;

dat de forse afname van het vrijwilligersbestand, de terugloop van financiële middelen en een kleiner wordend pastoraal team ertoe noopten meerdere parochiekerken te laten onttrekken aan de goddelijke eredienst dan wel niet langer te gebruiken voor liturgische vieringen op zondag;

dat in het thans nog van kracht zijnde pastoraal beleidsplan “Leerlingen zijn” geconstateerd wordt, dat de dalende lijn in kerkelijke betrokkenheid zowel wat betreft het ledental als wat betreft het aantal sacramentele bedieningen, het aantal vrijwilligers en de financiën, zich voortzet en dat daarom onttrekking van kerkgebouwen aan de goddelijke eredienst nodig zal zijn en voorts dat enerzijds de oudere generatie in de parochie sterk hecht aan het vieren van de liturgie in het eigen kerkgebouw, maar anderzijds dat jongere generaties minder op de eigen locatie en meer op onderlinge ontmoeting gericht zijn en dat de parochie veel dankt aan de oudere parochianen, maar ook meer aansluiting moet zoeken bij jongere generaties en dat daarom in het pastoraal beleidsplan sterker dan tevoren gekozen wordt om in één centrale locatie met goede voorzieningen, namelijk Elst, de Eucharistie te vieren, catechese te verzorgen, ruimte te bieden voor ontmoeting en in andere locaties het bestaande pastorale aanbod voort te zetten, zolang daar de menskracht en de financiën voor aanwezig zijn;

dat het pastoraal beleidsplan “Leerlingen zijn” geëvalueerd is en dat het nieuwe pastoraal beleidsplan dat in 2025 zal verschijnen, in het teken zal staan van het vormen en opleiden van leerlingen van Christus de Heer;

Voorts overwegende

dat vanaf 2010 de dorpsraad van Oosterhout plannen ontwikkelde voor het dorp waarin de Sint Leonarduskerk een rol speelde en dat vanaf 2012 zowel de burgerlijke gemeente als het parochiebestuur in deze plannen betrokken werden en dat bleek dat ook voor inwoners van Oosterhout die niet tot de parochie behoren, behoud van het kerkgebouw belangrijk is;

dat op 23 april 2013 in Oosterhout een parochieavond gehouden is, die bezocht werd door 51 parochianen en dat op deze avond het parochiebestuur en het pastoraal team de parochianen informeerden over de in het pastoraal beleidsplan “Snoeien om te Bloeien” aangekondigde sluiting van de Sint Leonarduskerk te Oosterhout per september 2016 en over mogelijkheden die na september 2016 zouden overblijven in de locatie Oosterhout;

dat de op genoemde avond aanwezige parochianen geconfronteerd werden met een pijnlijke voorgenomen beslissing, maar inzagen dat het tij op den duur onomkeerbaar was, mede gezien het achterstallig onderhoud ter waarde van meer dan 1 miljoen euro en dat op genoemde avond afgesproken werd dat het parochiebestuur en het pastoraal team in nauw

overleg met de locatieraad en de pastoraatsgroep plannen voor de toekomst zouden gaan maken, waardoor de onderlinge verbondenheid in de lokale geloofsgemeenschap behouden kan blijven;

dat na de bovengenoemde bijstellingen van het beleidsplan ook voor de Sint Leonarduskerk te Oosterhout de destijds beoogde datum van onttrekking aan de goddelijke eredienst, namelijk september 2016, losgelaten werd;

dat het parochiebestuur en het pastoraal team veelvuldig met de locatieraad en de pastoraatsgroep van de locatie Oosterhout overlegd hebben over de toekomst van de locatie Oosterhout;

dat de locatieraad en de pastoraatsgroep van Oosterhout veel pogingen gedaan hebben om vrijwilligers te werven, maar weinigen daartoe bereid vonden;

dat het parochiebestuur, het pastoraal team, de locatieraad en pastoraatsgroep de pastorale situatie rond de Sint Leonarduskerk te Oosterhout in de loop der jaren zagen verslechteren door terugloop in het kerkbezoek, sterke terugloop van het aantal vrijwilligers, onvoldoende kosters, misdienaars en lectoren, een kleiner wordend pastoraal team en afnemende financiële bijdragen van de locatie, met als positieve uitzondering de oprichting van een liturgische werkgroep die op de zondagen waarop in de kerk de Eucharistie niet werd gevierd, een gebedsdienst verzorgde;

dat na de corona-periode de locatieraad en het parochiebestuur regelmatig overlegd hebben over de toekomst van de locatie Oosterhout en dat in dit overleg duidelijk werd dat het onttrekken van de kerk aan de goddelijke eredienst onontkoombaar was gezien het teruglopend kerkbezoek, de teruglopende inkomsten en de afnemende bezetting van het pastorale team en de hoge kosten van het achterstallig onderhoud;

dat het parochiebestuur in haar verzoekschrift constateert dat het pastoraal team zeer klein geworden is, dat het aantal vrijwilligers in de locatie Oosterhout bescheiden is, dat de financiële bijdragen van parochianen afnemen, dat de kosten van het achterstallig onderhoud een zware last zijn voor de parochie en dat bij de huidige plannen ook zonder eigen kerkgebouw de geloofsgemeenschap te Oosterhout kan blijven functioneren;

dat de onderhouds- en restauratiekosten thans begroot worden op ruim € 1.400.000;

dat thans in de Sint Leonarduskerk ten minste twee maal per maand een woord-en-communieviering of een eucharistieviering of een gebedsviering plaatsvindt;

dat het aantal kerkgangsters in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout in de jaren 2014 - 2019 gemiddeld ongeveer 85 bedroeg en dat dit aantal sinds het begin van de coronatijd gemiddeld ongeveer 52 personen bedraagt;

dat er van 2014 tot op heden in de locatie Oosterhout twee parochiekoren zijn;

dat sinds 2014 geen kinderen of volwassenen het heilig Doopsel, de eerste heilige Communie of het heilig Vormsel ontvangen hebben in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout en dat deze sacramentele vieringen uitsluitend nog plaats vinden in de H. Werenfriduskerk te Elst;

dat er in de periode 2014 - 2024 geen kerkelijke huwelijken gesloten zijn in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout;

dat er in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout in de periode 2014 - 2019 gemiddeld 9 uitvaarten per jaar plaatsvonden en sinds 2020 gemiddeld 6 uitvaarten per jaar plaatsvinden;

dat er in 2019 in de locatie Oosterhout 99 vrijwilligers waren en thans 79 vrijwilligers zijn;

dat er van 2014 tot 2023 in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout 3 misdienaars en acolieten waren en thans 2;

dat op 2 september 2024 een hoorzitting gehouden werd waarbij 36 parochianen aanwezig waren, en dat tijdens deze hoorzitting het parochiebestuur de besluitvorming uitgelegd heeft, parochianen ruim gelegenheid geboden heeft tot het stellen van vragen en het inbrengen van bezwaren en dat de parochianen de onttrekking aan de goddelijke eredienst van de Sint Leonarduskerk reeds verwachtten gezien de beschikbaarheid van het pastoraal team en de financiële situatie van de locatie met name door het achterstallig onderhoud en dat er voornamelijk vragen gesteld zijn aangaande het toekomstige functioneren van de locatie Oosterhout en dat de aanwezigen geen bezwaren ingebracht hebben;

dat de parochianen uit Oosterhout wekelijks op zondag de Eucharistie kunnen vieren in de H. Werenfriduskerk in Elst op ongeveer 5 km afstand van Oosterhout;

dat op 9 maart 2025 de laatste liturgische viering gehouden zal worden in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout en dat dit een eucharistieviering zal zijn;

dat het parochiebestuur en de gemeente Overbetuwe in 2024 tot overeenstemming kwamen over de voorwaarden rond de aankoop van het kerkgebouw en de pastorie met het oog op de vestiging van het dorps huis van Oosterhout;

dat een liturgische werkgroep maandelijks in het nieuwe dorps huis gebedsvieringen zal gaan verzorgen en dat voor parochiële werkgroepen en koren in het nieuwe dorps huis ruimtes gehuurd kunnen worden;

dat op deze wijze de Sint Leonarduskerk te Oosterhout een waardige herbestemming krijgt;

dat de Mariakapel op de begraafplaats voor de parochianen een plaats van gebed blijft;

dat het parochiebestuur alles doet wat noodzakelijk is om de pastorale zorg voor de parochianen rond de Sint Leonarduskerk te Oosterhout te garanderen;

Voorts overwegende

dat de leden van de Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht op 15 januari 2025 zijn ingelicht over de pastorale situatie in de R.-K. Parochie H. Maria Magdalena te Elst en omgeving in het algemeen en over die van de geloofsgemeenschap rond de Sint Leonarduskerk te Oosterhout in het bijzonder en zijn gehoord inzake het verzoek van het parochiebestuur aan ondergetekende om de Sint Leonarduskerk te Oosterhout aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de Priesterraad van het Aartsbisdom Utrecht op 21 januari 2025 ondergetekende geadviseerd heeft om in te gaan op het verzoek van het parochiebestuur om de Sint Leonarduskerk te Oosterhout aan de goddelijke eredienst te onttrekken;

dat de voorbereiding van het onderhavige decreet blijkens bovenstaande overwegingen is geschied in overeenstemming met canon 1222, § 2 en canon 50 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983;

dat, gelet op het bovenstaande en op canon 1222, § 2 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983, sprake is van een ernstige reden die het raadzaam maakt dat Sint Leonarduskerk te Oosterhout niet langer voor de goddelijke eredienst worden gebruikt;

Besluit

dat de Sint-Leonarduskerk, gelegen aan de Dorpsstraat 16 te Oosterhout, met ingang van 10 maart 2025 aan de goddelijke eredienst zal worden onttrokken

en

dat de in de Sint Leonarduskerk te Oosterhout achterblijvende altaren, zowel vaste als verplaatsbare, geëxsaacred zijn oftewel hun wijding of zegening verliezen (canon 1238, §2 CIC/1983) met ingang van de datum waarop de Sint Leonarduskerk wordt onttrokken aan de goddelijke eredienst;

En gelast

dat de pastoor en de overige leden van het parochiebestuur er zorg voor zullen dragen dat de nog in de Sint Leonarduskerk aanwezige kerkinventaris die eigendom is van de R.-K. Parochie H. Maria Magdalena tijdig veilig gesteld wordt;

dat herbestemming van de eventueel nog in de Sint Leonarduskerk aanwezige kerkinventaris met inachtneming van artikel 53 van het Algemeen Reglement voor het Bestuur van een Parochie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland dient plaats te vinden;

dat dit decreet ter kennis wordt gebracht van de parochianen van de R.-K. Parochie H. Maria Magdalena en overigens op de gebruikelijke wijze wordt bekendgemaakt.

Binnen de peremptoire termijn van 10 nuttige dagen na de wettige betekening van dit decreet kan overeenkomstig canon 1734 van het Wetboek van Canoniek Recht 1983 aan ondergetekende middels een aangetekende brief een verzoek om herroeping of verbetering van dit decreet gedaan worden.

Als datum van de wettige betekening van dit decreet bepaal ik 5 februari 2025.

Gegeven te Utrecht, 4 februari 2025

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

drs. W.H. van den Dool, diaken
Kanselier Aartsbisdom Utrecht

